

Svensk kod för fondbolag

antagen av Fondbolagens Förenings styrelse den 6 december 2004. Koden är reviderad den 5 april 2006, den 11 september 2007, den 4 juni 2008 och den 10 februari 2010.

Bakgrund

Den europeiska föreningen för fondbolag och asset managers, EFAMA antog i juni 2004 High Level Principles som i november 2005 kompletterades med Best Practice Recommendations. Den europeiska fondindustrin har därmed fått en "Code of Conduct for the European Investment Management Industry".

Fondbolagens Förening vill genom denna svenska kod för fondbolag dels implementera främst EFAMAs High Level Principles dels sammanfatta de övergripande och centrala principer som föreningen anser bör råda vid utövande av fondverksamhet i Sverige. Koden är avsedd att främja en sund fondverksamhet och därigenom värna förtroendet för denna.

Koden tar sikte på verksamhet som bedrivs av svenska och utländska fondbolag i Sverige. Främst omfattas verksamhet som bedrivs av fondbolag i egen regi. I fall där fondbolaget har uppdragit åt annan att utföra delar av verksamheten ska fondbolaget verka för att kodens principer tillämpas av uppdragstagaren.

Koden innehåller ett antal regler som innebär en ambitionshöjning jämfört med krav i lag, föreskrifter och föreningens övriga riktlinjer. I de delar där koden går utöver nämnda regelverk gäller principen "följ eller förklara", eftersom förutsättningarna kan variera för olika fondbolag, exempelvis beträffande organisation och storlek. Utländska fondbolag kan ha svårigheter att till alla delar följa koden till följd av avvikande regler i hemlandet. Avsikten är dock att avvikelser inte får ske när ordet "ska" används. Medlemmar i Fondbolagens Förening ska på ett tydligt sätt, exempelvis i årsberättelse eller på hemsida, uttala att de följer koden och ge en förklaring till eventuella avvikelser.

Föreningen har sökt att i möjligaste mån inte upprepa sådant som regleras i lag och föreskrifter¹. I vissa fall har föreningen dock bedömt att det för tydlighetens skull bör ske en hänvisning till sådan reglering eller att viss reglering också bör tas in i koden.

Koden utfylls också av konkreta handlingsregler i andra riktlinjer utgivna av föreningen. Utöver förevarande kod har Fondbolagens Förening utfärdat följande riktlinjer som föreningens medlemmar ska följa:

- Riktlinjer för informationsgivning och marknadsföring m m av fonder
- Riktlinjer för fondbolagens ägarutövande

¹ Främst i lagen om lagen om investeringsfonder (2004:46) samt i Finansinspektionens föreskrifter, främst 2008:11

- Riktlinjer avseende egna och närståendes värdepappersaffärer
- Riktlinjer om redovisning av nyckeltal avseende investeringsfonder
- Riktlinjer för hantering av historik vid sammanläggning av fonder
- Riktlinjer vid kurssättning för månadsslutkurs för performancemätning
- Riktlinjer för årlig redovisning av kostnader till andelsägare
- Riktlinjer för stängning av fond

Fondbolag kan utöver fondverksamhet bedriva diskretionär portföljförvaltning. Denna kod tar främst sikte på fondverksamheten. Den verksamhet som bedrivs inom ramen för diskretionär portföljförvaltning omfattas av Lag (2007:528) om värdepappersmarknaden (LVPM) samt Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2007:16. I de fall reglerna i koden, utöver fondandelsägare, även kan omfatta kunder i den diskretionära portföljförvaltningen används begreppet ”investerare”.

I bilaga 1 definieras ett antal i koden använda begrepp.

1. Förtroendeuppdrag från andelsägare och andra investerare

Fondbolaget har till uppgift att förvalta anförtrodda medel och ska agera med hög integritet. Fondbolaget ska enligt fondlagstiftningen vid förvaltningen av en investeringsfond handla uteslutande i fondandelsägarnas gemensamma intresse.

Företagsledningen och de anställda i fondbolaget ska i all verksamhet agera så att förtroendet för fondbolaget och branschen inte rubbas. Detta gäller gentemot såväl andelsägare och andra investerare som massmedia, myndigheter och konkurrenter.

Företagsledningen och de anställda i fondbolaget ska agera på ett etiskt godtagbart sätt. Etiska värderingar styrs av sunt förnuft och den i samhället rådande uppfattningen om vad som är rätt och fel. En god måttstock på om fattade beslut eller vidtagna åtgärder uppfyller de krav på etik som ställs, är om besluten eller åtgärderna kan förklaras och motiveras inför andelsägare och andra investerare, överordnade och utomstående så att de inför dem framstår som godtagbara.

2. Styrning av verksamheten

Företagsledningen

Fondbolagets företagsledning ansvarar för att fondbolaget iakttar de regler som följer av lag, föreskrifter och fondbestämmelser eller i övrigt enligt givna förvaltningsmandat samt föreningens kod och riktlinjer.

För att kunna fullfölja sitt ansvar gentemot investerarna ska fondbolagets företagsledning handla med erforderlig självständighet gentemot olika intressenter. Företagsledningen ska se till att fondbolaget har en ändamålsenlig organisation för detta.²

² Se vidare Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2008:11

Oberoende styrelseledamöter

Att fondbolaget vid förvaltningen av en investeringsfond agerar uteslutande i andelsägarnas gemensamma intresse säkerställs främst genom öppenhet och god information. För att ytterligare säkerställa att andelsägarintresset tillvaratas bör oberoende ledamöter ingå i fondbolagets styrelse.

Minst hälften av ledamöterna i ett fondbolags styrelse bör vara oberoende i förhållande till fondbolaget och dess närstående bolag och till ledningen i bolaget eller dess närstående bolag. Samtliga styrelseledamöter har dock samma ansvar.

En ledamot är att anse som beroende om ledamoten

- är anställd i bolaget eller i närstående bolag,
- har haft sådan anställning under de senaste tre åren,
- är närstående till person i ledningen för nämnda bolag,
- erhåller inte obetydlig ersättning utöver styrelsearvode från fondbolaget,
- har omfattande affärsförbindelser eller representerar en part som har omfattande affärsförbindelser med fondbolaget eller närstående bolag.

Enbart det förhållandet att en styrelseledamot har styrelseuppdrag i fler än ett fondbolag inom en koncern medför inte att ledamoten diskvalificeras från att anses som oberoende.

Minst en av de styrelseledamöter som enligt ovan ska anses vara oberoende ska även vara oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare. En styrelseledamot som representerar en större ägare eller är anställd eller styrelseledamot i ett företag som är en större ägare ska anses som beroende. Med större aktieägare avses ägare som direkt eller indirekt³ kontrollerar tio procent eller mer av aktierna eller rösterna i bolaget.

3. Intressekonflikter

Att vid förvaltningen av en investeringsfond uteslutande agera utifrån andelsägarnas gemensamma intresse innebär att andra intressen hos exempelvis fondbolaget eller närstående bolag måste vika vid eventuella intressekonflikter.

Identifiering och hantering av intressekonflikter

Enligt Finansinspektionens föreskrifter⁴ ska fondbolaget identifiera och i verksamhetsplanen redogöra för områden där intressekonflikter kan förekomma, exempelvis med avseende på fondbolaget, anställda i fondbolaget och fondbolagets affärspartners samt mellan olika andelsägare eller investerare. Särskilt viktigt är det att identifiera intressekonflikter i förhållande till närstående bolag (se även punkt 9, Mäklaruppdrag och 13, Ägarutövande). Fondbolaget ska fastställa interna skriftliga

³ Om ett företag äger mer än 50 procent av kapital eller röster i ett annat företag anses det förstnämnda företaget indirekt kontrollera det senare företags ägande i andra företag.

⁴ FFFS 2008:11

riktlinjer för hur intressekonflikter ska hanteras. Åtgärder med anledning av riktlinjerna bör dokumenteras.

Förvaring av tillgångar

Av betydelse vid hanteringen av intressekonflikter är att fondens tillgångar förvaras av ett förvaringsinstitut och hålls avskilda från fondbolagets tillgångar. (Se även punkt 11, Förvaring av tillgångar.)

Ersättningsprinciper

Fondbolaget ska utforma ersättningsprinciper och incitamentsprogram avseende ledningen och förvaltare i eget bolag på ett sådant sätt att de står i överensstämmelse med investerarnas intressen⁵.

Fondbolaget ska även verka för att principer för ersättning till förvaltare, anställd i bolag till vilket fondbolaget i förekommande fall delegerat förvaltning, står i överensstämmelse med investerarnas intressen.

Egna affärer

Föreningen har i sina riktlinjer avseende egna eller närståendes värdepappersaffärer reglerat bl a korttidshandel och affärer med andelar i fond som förvaltas av den anställda eller den anställdes arbetsgivare. Reglerna syftar till att säkerställa att anställda i fondbolag inte utnyttjar sin ställning på ett otillbörligt sätt. Fondbolaget bör t.ex. genom interna riktlinjer reglera hur anställd i fondbolag som exempelvis har till uppgift att förvalta fond ska genomföra transaktioner för egen räkning i finansiella instrument som även fonden placerar i.

Fondbolaget ska därutöver ha interna riktlinjer och rutiner som reglerar bolagets köp och försäljningar i egna fonder för att säkerställa att bolaget inte handlar på andra villkor än övriga andelsägare samt att bolagets placering av medel i egna fonder inte utsätter bolaget för alltför stora risker bl a mot bakgrund av de kapitalkrav som ställs.

Jäv

Fondbolaget ska ha interna regler som förbjuder anställda att handlägga ärenden i vilka den anställda har ett direkt personligt intresse eller i vilka ett sådant intresse finns hos närstående till den anställda eller hos företag i vilket den anställda eller närstående till den anställda har ett väsentligt intresse.

Mutor och bestickning

I lag finns bestämmelser om mutor och bestickning för egen eller företagets räkning⁶. Fondbolaget bör också följa den praxis rörande mutor som utvecklats och om vilken kännedom sprids bl a genom Institutet Mot Mutor⁷.

⁵ Närmare bestämmelser om utformning av ersättningsprinciper och offentliggörande finns i FFFS 2009:6

⁶ I brottsbalken och marknadsföringslagen.

⁷ Institutets kansli finns hos Stockholms Handelskammare tfn 08-555 100 45, www.chamber.se/IMM.

4. Fondbolagets verksamhet

Kompetens och resurser

Det åligger fondbolagets företagsledning att vara väl förtrogen med de lagar, föreskrifter m m som berör fondbolagets verksamhet. Även fondbolagets anställda ska ha sådan kunskap inom sina respektive ansvarsområden.

Fondbolaget ska i sin verksamhet handla med erforderlig skicklighet och omsorg särskilt med avseende på att tillvarata investerarens intressen. Fondbolaget ska ha de resurser och rutiner som behövs för att bedriva verksamheten effektivt. För hantering av klagomål ska fondbolaget ha särskild klagomålsansvarig.

I Finansinspektionens föreskrifter⁸ finns ytterligare regler om fondbolagets verksamhet. Bl a slås fast att dualitetsprincipen ska gälla för ansvars- och arbetsfördelning.

Sekretess

I lag finns regler om sekretess rörande annans affärsförhållanden eller personliga förhållanden till fond, fondbolag eller förvaringsinstitut⁹.

5. Intern kontroll, regelefterlevnad m m

Fondbolagets interna kontroll ska vara organiserad så att rutiner finns för att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med lagar och andra bestämmelser samt i överensstämmelse med interna regler.

Fondbolaget ska ha en funktion för regelefterlevnad som ska vara direkt underställd företagsledningen och regelbundet lämna rapporter till styrelsen.

I Finansinspektionens föreskrifter¹⁰ finns ytterligare regler om intern kontroll, regelefterlevnad och oberoende granskning.

6. Uppdragstagare och affärspartners

Uppdragstagare

Fondbolaget bör ha tydliga interna regler avseende uppdragsavtal med tredje man.

Fondbolaget kan aldrig överföra ansvaret för verksamheten till annan och måste

⁸ FFFS 2008:11

⁹ 2 kap. 19 § lagen om investeringsfonder.

¹⁰ FFFS 2008:11

således upprätthålla kontrollen över funktioner som uppdragstagare ska utföra.¹¹

Val av affärspartner

Fondbolaget ska välja affärspartner som är seriösa och göra affärer på marknadsmässiga villkor. Av särskild vikt är att avvikelser från sådana villkor inte sker beträffande närstående bolag. (Se även punkt 9 beträffande mäklaruppdrag.)

7. Placeringsbeslut

Fondbolag ska ha de rutiner som krävs för att löpande kunna följa upp att placeringsbeslut överensstämmer med fondbestämmelser och fondbolagets interna regler för fonden samt i förekommande fall med givna instruktioner från investerare. Detta gäller även för det fall fondbolaget har delegerat (outsourcat) förvaltningen.

8. Genomförande av uppdrag

Fondbolaget bör ha rutiner som möjliggör att placeringsbeslut och andra uppdrag för fonds eller annan investerares räkning genomförs på bästa möjliga sätt med beaktande av pris, kostnader, kvalitet, tidsåtgång, möjlighet att utföra uppdraget samt andra relevanta faktorer.

9. Mäklaruppdrag m m

Val av mäklare och andra handelsmotparter

Fondbolaget ska ha en dokumenterad process för val av mäklare och andra handelsmotparter, vilken ska följas upp av styrelsen.

Arvoden

Arvoden till mäklare och andra handelsmotparter får användas för att betala utförande av handelsorder samt analys.

Soft commissions

Soft commissions, d.v.s. ersättning i form av varor och tjänster som tillhandahålls fondbolag i samband med affärstransaktioner och som inte ingår i handelsmotpartens ordinarie tjänsteutbud, får endast användas om de är till förmån för investerarna.

Prenumerationer på tidskrifter, IT-hårdvara samt lönekostnader för anställda är exempel på varor och tjänster som inte bör ingå i soft commissions.

Använder sig fondbolaget av soft commissions ska dessa redovisas på framträdande plats, exempelvis i årsberättelse.

¹¹ Lagen (2004:46) om investeringsfonder, 4 kap 4 §.

Intäkter från värdepapperslån

Om intäkter från värdepapperslån förekommer ska dessa tillfalla fonden.

Hantering av blockorder

Fondbolaget ska ha tydliga interna regler och rutiner för hanteringen av blockorder och ska löpande följa upp deras efterlevnad. Instruktionerna ska bl a innefatta att fördelningen mellan flera fonder eller andra investerare ska vara klar innan ordern läggs samt principer för hur fördelningen sker och till vilket pris, exempelvis efter fondernas storlek respektive genomsnittskurs.

Handel med närstående bolag

Enligt föreningens Riktlinjer om redovisning av nyckeltal avseende investeringsfonder ska fondbolag i årsberättelse redovisa hur stor del av handeln med finansiella instrument som skett genom närstående värdepappersbolag.

Fondbolaget ska vidare uppge i vilken omfattning fonderna placerat i aktier m m i bolag i samband med en börsintroduktion o. dyl. som hanterats av ett närstående bolag.

10. Värdering av tillgångar

Värdering av portföljen

Fondbolagets verksamhet bör vara organiserad så att funktionen för värdering av tillgångarna är skild från förvaltningsfunktionen.

Fondtillgångarna ska åsättas ett rättvisande värde. Tillgångar och skulder ska marknadsvärderas på objektiva och på förhand angivna grunder (t.ex. med användning av oberoende källor för värdering eller angivna värderingsmodeller).

Andelskursberäkning

Fondbolagen ska ha interna regler för beräkning av andelskursen, samt ha interna kontrollfunktioner för att säkerställa att beräkningen av fondandelsvärdet är tillförlitlig och överensstämmer med lag, föreskrifter och fondbestämmelser. Rutiner måste också finnas för hantering av fall där felaktigheter uppkommit vid kurssättningen.

Avkastning och andelskurs bör anges efter avdrag för samtliga kostnader och avgifter i fonden.

Indexjämförelser

I Fondbolagens Förenings riktlinjer för informationsgivning och marknadsföring m.m av fonder, finns regler om indexjämförelser. Bl a ska vid jämförelser med index (marknadsindex, fondindex m fl) ett relevant index användas.

Vid jämförelse med andra fonder ska, enligt föreningens Riktlinjer för informationsgivning och marknadsföring m.m av fonder, tydligt redovisas hur urvalet har gjorts. Urvalet måste vara rättvisande.

11. Förvaring av tillgångar

Fondens tillgångar ska hållas avskilda från fondbolagets tillgångar genom att de förvaras av ett förvaringsinstitut. Förvaringsinstitutet ska handla oberoende av fondbolaget och uteslutande i andelsägarnas gemensamma intresse.

Förvaringsinstitutet ska ta emot och förvara den egendom som fonden äger och se till att utgivning och inlösen av fondandelar sker i enlighet med fondbestämmelser och gällande regler. Vidare ska förvaringsinstitutet se till att andelarnas värde beräknas på rätt sätt och att fonden placerar enligt sina fondbestämmelser.

12. Handel med fondandelar

Sen handel

För att säkerställa likabehandling av andelsägarna och eliminera risken för sen handel, s.k. late trading, ska all handel med fondandelar ske till okänd kurs.

Market timing

Fondbolaget ska vidta åtgärder för att begränsa möjligheten till market timing (utnyttjande av tidszonsskillnader).

Korttidshandel

Fondbolaget bör vidta åtgärder för att söka förhindra korttidshandel som sker på bekostnad av fondens långsiktiga resultat och därmed drabbar övriga andelsägare. Exempel på åtgärder kan vara avgift för korttidshandel. Fondbolaget ska informera om sådana åtgärder.

Avgifter

Uttas insättnings- respektive uttagsavgift bör fondbolaget redovisa om avgiften tillfaller fondbolaget eller fonden. Tas sådan avgift ut i syfte att förhindra korttidshandel bör den tillfalla fonden.

Återbäring eller rabatt

Om återbäring eller rabatt förekommer vid fonds handel med fondandelar bör den tillgodoräknas fonden.

13. Ägarutövande

Fondbolagen utövar på andelsägarnas uppdrag och för fondens räkning en ägarroll i de bolag där fondbolaget valt att investera. Enligt föreningens Riktlinjer för fondbolagens ägarutövande ska fondbolag ha en ägarpolicy och informera om denna exempelvis på hemsida samt även om motiv för ställningstaganden i viktiga frågor. Fondbolaget ska också ha en namngiven kontaktperson i ägarfrågor.

Ägarrollen ska utövas uteslutande i andelsägarnas gemensamma intresse. Det innebär att andra intressen från fondbolaget eller närstående bolag vid ägarutövande alltid måste vika vid eventuella intressekonflikter.

Fondbolag ska i ägarpolicy redovisa principer för fondbolagets utövande av sin rösträtt och egen medverkan i nomineringsprocesser.

14. Marknadsföring och information

Enligt lagen om investeringsfonder ska investeraren före placeringsbeslut erbjudas fondens faktablad. Hänvisning ska ske till den fullständiga informationsbroschyren, som på begäran ska lämnas eller skickas kostnadsfritt. I samband med årsbesked ska andelsägare i fond erbjudas årsberättelser och halvårsredogörelser kostnadsfritt.

All marknadsföring ska utformas i enlighet med god marknadsföringssed, vilken närmare utvecklas i föreningens Riktlinjer för informationsgivning och marknadsföring m.m av fonder. Dessa riktlinjer innefattar en överenskommelse med Konsumentverket som föreskriver bl a att all marknadsföring av fonder ska omfatta riskinformation.

15. Information och marknadsföring av fonder, samt rådgivning

Vid fondbolagets informationsgivning och försäljning av sina produkter ska Fondbolagens Förenings Riktlinjer för information och marknadsföring m.m av fonder följas.

All rådgivning som fondbolag bedriver inom ramen för tillstånd att bedriva investeringsrådgivning ska utgå från kundens behov. För sådan rådgivning gäller bl a dokumentationsplikt.¹² Fondbolagens Förenings riktlinjer för information och marknadsföring m.m av fonder, innehåller kompetenskrav för sådan verksamhet.

Vid information eller försäljning av fonder utan inslag av personliga råd bör klart framgå att det inte är fråga om rådgivning.

Återförsäljning

Fondbolaget bör ha interna regler för att utse återförsäljare. Ett skriftligt avtal ska upprättas mellan fondbolaget och återförsäljaren, varav ska framgå att återförsäljaren vid sin förmedling av fondbolagets fonder åtar sig att följa Fondbolagens Förenings Riktlinjer för informationsgivning och marknadsföring m m av fonder, samt övriga lagar och regler.

Fondbolaget ska tillhandahålla återförsäljare nödvändig produktinformation och support beträffande fondbolagets fondprodukter så att god rådgivningssed kan upprätthållas.

¹² Se Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2007:16, kap 16 §§ 9-18

Källförteckning

Lag om investeringsfonder (2004:46)

Lag om värdepappersmarknaden (2007:528)

Brottsbalken (1962:700)

Marknadsföringslagen (1995:450)

Finansinspektionens föreskrifter, främst FFFS 2008:11 och 2007:16 och 2009:6

Fondbolagens Förenings egna riktlinjer samt Manual för faktablad om investeringsfonder

EFAMA, ”A Code of Conduct for the European Investment Management Industry”, 29 November 2005

OECD, ”Governance of Collective Investment Schemes (CIS)”, Discussion Draft, July 2004

IOSCO, ”Objectives and Principles of Securities Regulation”, May 2003

Financial Services Action Plan: ”Progress and Prospects”, Asset Management Expert group, Final Report May 2004

Definitioner och begrepp

Blockorder	Gemensamma handelsorder för flera fonder eller andra investerare.
Dualitetsprincipen	Ingen person ska ensam handlägga en transaktion genom hela affärskedjan.
Faktablad	För varje fond ska finnas ett faktablad (simplified prospectus) med översiktlig och grundläggande information för bedömning av fonden och dess risk.
Företagsledningen	Definieras i FFFS 2007:16 som styrelsen och verkställande direktören
Förvaringsinstitut	En bank eller annat kreditinstitut som förvarar tillgångarna i en fond och som sköter in- och utbetalningar till fonden.
Informationsbroschyr	För varje fond ska finnas en informationsbroschyr med bl.a. fondbestämmelser och mer utförliga uppgifter för bedömning av fonden och dess risk än vad faktabladet innehåller.
Interna regler	Policy- och styrdokument, riktlinjer, instruktioner eller andra skriftliga dokument genom vilka utfärdaren (styrelse, verkställande direktör eller någon annan befattningshavare) styr verksamheten.
Investerare	Andelsägare och annan kund till fondbolaget.
Market timing	När investerare genom köp och inlösen av fondandelar utnyttjar tidszonskillnader mellan de olika marknader där fondens innehav är placerat.
Närstående bolag	Bolag inom samma koncern som fondbolaget och med vilket fondbolaget ska lämna sammanställd (konsoliderad) redovisning.
Närstående	Maka, make, sambo, registrerad partner, syskon eller släkting i rakt upp- eller nedstigande led.

Operativ risk

Risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser.

Sen handel

Köp och inlösen av fondandelar sker till känd kurs.